

Iloczyn wielomianów

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film samouczek](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Wielomiany jednej zmiennej są zapisywane za pomocą odpowiednich wyrażeń algebraicznych. W matematyce wyższej tworzą strukturę zwaną *pierścieniem* – mają wiele własności analogicznych do odpowiednich własności liczb całkowitych (które również tworzą strukturę *pierścienia*). Te pojęcia wykraczają poza program nauczania matematyki w szkole. Analizując kolejne lekcje warto jednak o tym pamiętać i szukać analogii między liczbami całkowitymi i wielomianami.

W zbiorze liczb całkowitych mamy zdefiniowane dwa podstawowe działania – dodawanie i mnożenie. Mają one pewne własności. Dla mnożenia:

- przemienność $a \cdot b = b \cdot a$,
- łączność $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$,
- istnienie elementu neutralnego, czyli jedynki $a \cdot 1 = a$.

Mnożenie wielomianów ma analogiczne własności. W tym materiale poznamy niektóre z nich.

Twoje cele

- Poznasz metody mnożenia wielomianów jednej zmiennej.

- Pomnożysz wielomiany.
- Odkryjesz i zredagujesz własność opisującą związek między stopniami dwóch wybranych wielomianów i stopniem wielomianu uzyskanego jako ich iloczyn.

Przeczytaj

Definicja: Iloczyn wielomianów

Dane są wielomiany $F(x)$ i $G(x)$.

Iloczynem wielomianów $F(x)$ i $G(x)$ nazywamy taki wielomian $W(x)$, że dla każdej liczby $a \in \mathbb{R}$ spełniony jest warunek:

$$W(a) = F(a) \cdot G(a)$$

Iloczynem dowolnego wielomianu $F(x)$ przez wielomian zerowy jest wielomian zerowy.

Przykład 1

Pokażemy, jak wyznaczyć iloczyn wielomianu $W(x) = 5x^3 + 4x^2 - 2x + 9$ przez wielomian $P(x) = 2x^2 - 13x - 7$.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DK9CfoGxf>

Film nawiązujący do treści lekcji dotyczący iloczynu wielomianów.

Własność: Stopień iloczynu wielomianów

- Jeżeli $W(x)$ i $P(x)$ nie są wielomianami zerowymi, to $\deg(W(x) \cdot P(x)) = \deg(W(x)) + \deg(P(x))$.
- Jeżeli $W(x)$ lub $P(x)$ jest wielomianem zerowym, to $W(x) \cdot P(x)$ jest wielomianem zerowym.

Przykład 2

Dany jest wielomian ósmego stopnia $F(x) = 2x^8 - 3x^5 + 7x^3 + 5$.

- Dla wielomianu siódmego stopnia $G(x) = 5x^7 - 3x^2 + x + 4$ iloczyn $F(x) \cdot G(x) = 10x^{15} - 15x^{12} + 29x^{10} + 2x^9 + 8x^8 + 34x^7 - 3x^6 - 33x^5 + 7x^4 + 28x^3 - 15x^2 + 5x + 20$ będzie wielomianem stopnia 15.
- Dla wielomianu drugiego stopnia $G(x) = -3x^2 + 2x + 4$ iloczyn $F(x) \cdot G(x) = -6x^{10} + 4x^9 + 8x^8 + 9x^7 - 6x^6 - 33x^5 + 14x^4 + 28x^3 - 15x^2 + 10x + 20$ będzie wielomianem stopnia 10.
- Dla wielomianu zerowego $G(x)$ iloczyn $F(x) \cdot G(x)$ będzie wielomianem zerowym.

W niektórych sytuacjach w obliczaniu iloczynu wielomianów można posłużyć się wzorami skróconego mnożenia.

Przykład 3

Obliczmy iloczyn $(3x^7 - 2x^5 + 4) \cdot (3x^7 - 2x^5 + 4)$.

- Zauważmy, że możemy go zapisać jako $(3x^7 - 2x^5 + 4)^2$.
- Możemy zatem zastosować wzór skróconego mnożenia na kwadrat sumy trzech składników:
$$(a + b + c)^2 = a^2 + b^2 + c^2 + 2ab + 2bc + 2ca.$$
- Uzyskamy
$$9x^{14} + 4x^{10} + 16 - 12x^{12} - 16x^5 + 24x^7.$$
- Po uporządkowaniu mamy
$$9x^{14} - 12x^{12} + 4x^{10} + 24x^7 - 16x^5 + 16.$$

Przykład 4

Obliczmy iloczyn $(3x^7 - 2x^5 + 4) \cdot (3x^7 + 2x^5 + 4)$.

- Po pogrupowaniu wewnątrz nawiasów możemy go zapisać w postaci
$$((3x^7 + 4) - 2x^5) \cdot ((3x^7 + 4) + 2x^5).$$
- Daje to możliwość zastosowania wzoru skróconego mnożenia
$$(a - b)(a + b) = a^2 - b^2.$$
- Uzyskamy
$$(3x^7 + 4)^2 - 4x^{10} = 9x^{14} + 24x^7 + 16 - 4x^{10} = 9x^{14} - 4x^{10} + 24x^7 + 16.$$

W kolejnym przykładzie zaprezentujemy metodę obliczenia iloczynu wielomianów z pomocą tabelki. Jest przydatna zwłaszcza w sytuacji, gdy mnożone wielomiany zawierają więcej składników.

Przykład 5

Obliczmy iloczyn $(2x^4 - 3x^3 + 5x - 1) \cdot (-3x^2 + 7x - 9)$.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DK9CfoGxf>

Film nawiązujący do treści dotyczący iloczynu wielomianów.

Szukany iloczyn wynosi $-6x^6 + 23x^5 - 39x^4 + 12x^3 + 38x^2 - 52x + 9$.

Słownik

iloczyn wielomianów

dla wielomianów $F(x)$ i $G(x)$ to wielomian $W(x)$ taki, że dla każdej liczby $a \in \mathbb{R}$ spełniony jest warunek:

$$W(a) = F(a) \cdot G(a)$$

Film samouczek

Polecenie 1

Przeanalizuj przykłady mnożenia wielomianów zaprezentowane w filmie samouczku.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DKINXrOtZ>

Film nawiązujący do treści lekcji dotyczącej iloczynu wielomianów.

Polecenie 2

Oblicz wybraną metodą iloczyn wielomianów

a) $(3x^2 - x + 7) \cdot (3x^2 + x + 7)$,

b) $(x^4 - 5x^2 + 7x - 11) \cdot (x^3 - 2x - 9)$.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Wykonaj mnożenie wypełniając tabelkę. Zapisz wielomian uzyskany jako iloczyn.
Sprawdź poprawność swojej odpowiedzi.

Ćwiczenie 9

Dla nauczyciela

Autor: Michał Niedźwiedź

Przedmiot: Matematyka

Temat: Iloczyn wielomianów

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

II. Wyrażenia algebraiczne. Zakres podstawowy.

Uczeń:

2) dodaje, odejmuje i mnoży wielomiany jednej i wielu zmiennych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje metody mnożenia wielomianów jednej zmiennej;
- analizuje własność opisującą związek między stopniami dwóch wybranych wielomianów i stopniem wielomianu uzyskanego jako ich iloczyn.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- praca z ekspertem;
- liga zadaniowa;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

- Nauczyciel przedstawia temat oraz cele lekcji, a następnie wraz z uczniami określa kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Przed lekcją nauczyciel wyłania wśród uczniów ekspertów, którzy zapoznają się z materiałem zawartym w sekcji „Przeczytaj”. Na lekcji uczniowie pracują w grupach pod kierunkiem ekspertów. Eksperci proponują grupom rozwiązywanie ćwiczeń, które przygotowali w domu (ćwiczenia oparte na przykładach z sekcji „Przeczytaj”). W razie problemów – służą pomocą, wyjaśniają niezrozumiałe elementy.
2. Uczniowie samodzielnie zapoznają się treścią materiału w filmie samouczku, następnie rozwiązują ćwiczenia znajdujące się w Poleceniu 2. Wyniki i ewentualne wątpliwości omawiają na forum klasy.
3. Nauczyciel dzieli klasę na 4-osobowe grupy. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia 1-8 w sekcji „Sprawdź się” na czas. Grupa uczniów, która poprawnie rozwiąże ćwiczenia jako pierwsza tłumaczy na forum klasy ewentualne wątpliwości pozostałym uczniom. Nauczyciel może nagrodzić wygranych uczniów ocenami za aktywność.

Faza podsumowująca:

- Nauczyciel inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Czego się uczniowie nauczyli? Na koniec prosi chętnego ucznia o podsumowanie lekcji i – jeśli to potrzebne – uzupełnia informacje.

Praca domowa:

- Uczniowie rozwiązują ćwiczenie 9 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- [Mnożenie wielomianów](#)

Wskazówki metodyczne:

- Film samouczek można wykorzystać jako podsumowanie i utrwalenie wiedzy o wielomianach. Może być też wykorzystany na zajęciach poświęconych przekształcaniu wyrażeń algebraicznych.